

Slezská univerzita v Opavě

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

**Slezská univerzita v Opavě
Fakulta veřejných politik v Opavě**

ANGLICKÝ JAZYK 3

Distanční studijní opora

Roman Adamczyk

Opava 2012

Projekt č. CZ.1.07/2.2.00/15.0178
Inovace studijního programu ošetrovatelství na Slezské univerzitě v Opavě

- Obor:** Jazykověda, ošetřovatelství.
- Klíčová slova:** anglický jazyk, terminologie, roviny jazyka, komunikace, medicína, ošetřovatelství
- Anotace:** Studijní opora Anglický jazyk 3 je určena posluchačům ošetřovatelských i dalších zdravotnických oborů v prezenční, kombinované a distanční formě studia. Seznamuje čtenáře s rozšiřující slovní zásobou z oblasti lidského těla a zdravotnického vybavení/zdravotnických prostředků (pomůcky, nástroje, přístroje, materiály) a umožňuje tak osvojit si slovně-pojmový aparát pro úspěšnou komunikaci a porozumění textům v této tematické oblasti.

© **Slezská univerzita v Opavě**
Fakulta veřejných politik v Opavě

Autor: **Mgr. Bc. Roman Adamczyk**

Lektoři:

ISBN

OBSAH

1 LIDSKÉ TĚLO – ROZŠIŘUJÍCÍ TERMINOLOGIE.....	7
1.1 Kosterní systém.....	7
1.2 Svalový systém.....	11
1.3 Tělesné pozice. Cviky.....	12
2 ZDRAVOTNICKÉ POMŮCKY, MATERIÁLY, NÁSTROJE A TECHNIKA.....	23
2.1 Zdravotnické prostředky. Chirurgické nástroje a materiály	50
2.2 Krytí a obvazy.....	54
2.3 Léčiva a léčivé přípravky.....	55
2.4 Ošetřovatelské pomůcky. Pomůcky pro aktivity denního života.....	61

ÚVODEM

Studijní opora je určena frekventantům prezenčního a kombinovaného studia oboru Ošetrovatelství, popřípadě dalších zdravotnických oborů. Jejím cílem je podat přehled poznatků o anglickém jazyce v jeho obecné i terminologické rovině a přispět k rozvoji dovedností v užívání tohoto jazyka se zaměřením na porozumění odborných textů, komunikaci s pacienty a zdravotníky, i produkci vlastních textů – ať už jde o dokumentaci, formulaci dotazů, psaní příspěvků na konferenci a článků, nebo jiné oblasti uplatnění společné jazykové platformy zdravotníků v mezinárodním měřítku, kde rychlá a přesná výměna informací napomáhá zavedení nejnovějších léčebných a ošetrovatelských metod ve prospěch klientů, kteří je potřebují.

RYCHLÝ NÁHLED STUDIJNÍ OPORY

Kapitola 1 seznamuje čtenáře s výrazy popisujícími lidské tělo a jeho pozici. Uvedeny jsou jednak termíny z oblasti kosterněsvalového systému, jednak pozice těla v prostoru s přihlédnutím k terapeutickým a diagnostickým polohám, které mají klinický význam pro ošetřovatelství i další zdravotnické obory. Kapitola je provázena ilustracemi, které názorně demonstrují slovně popsané pozice.

Kapitola 2 podává přehled vybraných běžných zdravotnických materiálů, nástrojů, přístrojů a pomůcek, a je rovněž opatřena bohatým obrazovým materiálem, který napomáhá spojení termínu (slova) s příslušným pojmem a předmětem.

Studijní materiál je doplněn didaktickými vstupy (náhled, cíle, klíčová slova, otázky) a bibliografií.

1 LIDSKÉ TĚLO – ROZŠIŘUJÍCÍ TERMINOLOGIE

RYCHLÝ NÁHLED KAPITOLY

Kapitola 1 seznamuje čtenáře s vybranou rozšiřující terminologií (jmennou i slovesnou) z oblasti stavby a funkcí lidského těla, zejména je věnována termínům v oblasti stavby, pozic a pohybu lidského těla.

CÍLE KAPITOLY

Po prostudování této kapitoly budete umět:

- uvést anglické názvy základních částí kostry a svalového systému, rozumět jim při četbě a použít je v textu
- jmenovat a použít vybrané termíny z oblasti tělesných poloh, včetně diagnostických a terapeutických
- popsat běžné tělesné a rehabilitační pozice a pohyby, instruovat anglicky mluvícího pacienta k požadovaným postojům a pohybu

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

terminologie, kosterněsvalový systém, lidské tělo, pozice těla

1.1 Kosterní systém

Názvosloví kosterního systému (skeletu) v anglickém jazyce vychází zejména z latiny a řečtiny, ačkoliv řada částí těla má i anglosaské (krátké) výrazy. Podobná situace je patrná v oblasti svalové soustavy a orgánových soustav.

Pro ilustraci souběžné existence latinsko-řeckých (tzv. long words) a anglosaských termínů (tzv. short words) je možné uvést následující párové názvy:

sternum = chestbone = hrudní kost (i v české terminologii se vyskytuje původně latinské 'sternum')

clavicle = collar bone = klíční kost

cranium = skull = lebka (v české terminologii je běžné přídavné jméno 'kraniální')

scapula = shoulder blade = lopatka

vertebral column = spine = backbone = páteř

costa = rib = žebro.

V oblasti kostry, ale i některých orgánových soustav, je patrná dvoj- až trojvrstevnost slovní zásoby, ve které figurují latinsko-řecké základy a anglogermánské základy. Podobná situace panuje v některých terminologických oblastech češtiny, kde je k dispozici latinsko-řecký výraz i český výraz (ren = ledvina, 'ren' se užívá zvláště v souslovích typu 'ren migrans' a je základem přídavného jména 'renální').

Při tvoření přídavných jmen od anatomických názvů se v některých případech vychází ze stejného základu, z jakého je vystavěno podstatné jméno (např. 'tibia' = kost holenní - 'tibial' = holenní), v jiných případech je přídavné jméno založeno na odlišném základu než jméno podstatné (např. 'chin' = 'brada', 'mental' = 'bradový').

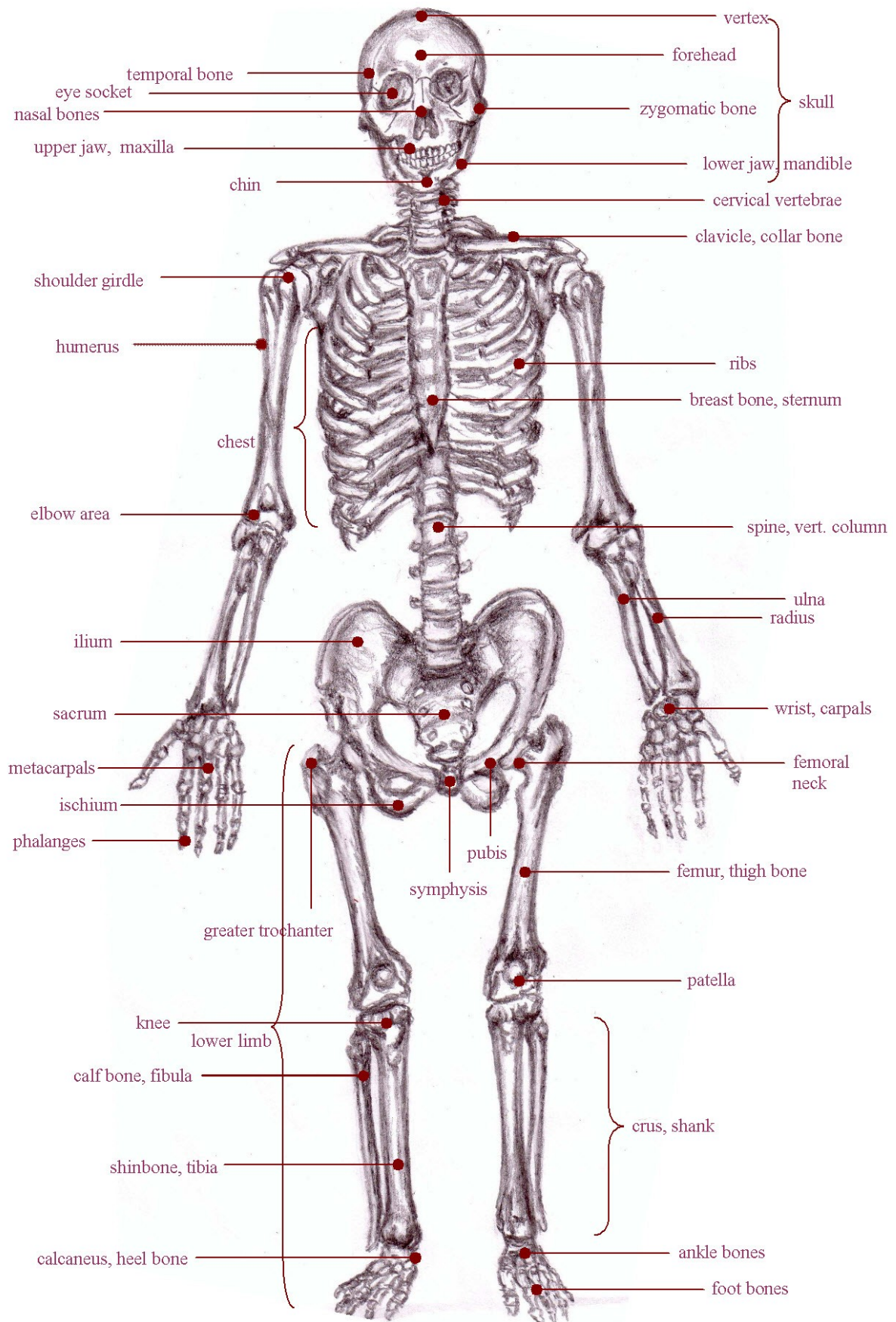
Přehled základních částí kostry a odpovídajících přídavných jmen uvádí následující tabulka a nákres (Ilustrace P. Češková).

Tabulka 1 (položky tabulky jsou řazeny podle popisek Ilustrace 1, proti směru hodinových ručiček)

Název části kostry	Český ekvivalent	Přídavné jméno	Český ekvivalent
temporal bone	spánková kost	temporal	spánkový
eye socket, orbit	očnice	orbital	očnicový
nasal bones	nosní kůstky	nasal	nosní
upper jaw, maxilla	horní čelist	maxillary	maxilární
chin	brada	mental	bradový
shoulder girdle	pletenec pažní		
chest, thorax	hrudník	thoracic	hrudní
elbow area	oblast lokte	cubital	loketní, kubitální
ilium	kost kyčelní	iliac	kyčelní
sacrum	kost křížová	sacral	křížový
metacarpals	záprstní kosti	metacarpal	záprstní, metakarpální
ischium	kost sedací	ischial	sedací
phalanges	články prstů	phalangeal	článkový
greater trochanter	velký chocholík	trochanteric	chocholíkový

knee	koleno	genicular	kolenní
lower limb/extremity	dolní končetina		
calf bone, fibula	kost lýtková	fibular	lýtkový
shinbone, tibia	kost holenní	tibial	holenní
calcaneus, heel bone	kost patní	calcaneal	patní
symphysis	spona kosti stydké	symphyseal	sponový
pubis	kost stydká	pubic	stydký, pubický
foot bones	kosti dolní části nohy		
ankle bones	kosti hlezenní části	talar	kotníkový
crus, shank	bérec	crural	bércový
patella	čěška	patellar	čěškový, patelární
femur, thigh bone	kost stehenní	femoral	stehenní
femoral neck	krček kosti stehenní		
wrist, carpal	zápěstí	carpal	zápěstní, karpální
radius	kost vřetenní	radial	vřetenní, radiální
ulna	kost loketní	ulnar	loketní, ulnární
spine, vertebral column	páteř	spinal, vertebral	pátešní, vertebrální
breast bone, sternum	kost hrudní	sternal	hrudní, sternální
ribs	žebra	costal	žeberní, kostální
clavicle, collar bone	kost klíční	clavicular	klíční, klavikulární
cervical vertebrae	krční obratle	cervical	krční, cervikální
lower jaw, mandible	dolní čelist	mandibular	mandibulární
zygomatic bone	kost jařmová	zygomatic	jařmový
skull, cranium	lebka	cranial	lebeční, kraniální
forehead	čelo	frontal	čelní, frontální
vertex	vrchol klenby lebeční	vertical, srv. parietal	srv.temenní, parietální

1.2 Svalový systém

Svalová soustava (muscular system) představuje souhrn cca. 600 svalů, které v anglické tradici mají ve velké většině původní latinské názvy. Pojmenování svalu obvykle sestává z nosného podstatného jména (musculus, zkráceně m.) a jednoho nebo více kvalifikátorů – podstatných jmen v určitém pádě, nebo přídavných jmen (m. sartorius = sval krejčovský, m. pectoralis major = velký sval prsní, m. masseter = sval žvýkací atd.) Při běžném užití je možné podstatné jméno 'musculus' v některých případech vypustit ('biceps' obvykle odkazuje na 'musculus biceps brachii' a analogická je řada dalších případů).

Pro některé svalové skupiny vznikly speciální názvy, například formou zkráceniny: abs = abdominal muscles = břišní svaly, nebo složeniny: hamstrings = svaly zadní strany stehna (m. biceps femoris a další).

Přehled vybraných velkých svalových skupin (od hlavy distálně) přináší následující tabulka:

Tabulka 2

Oblast těla	Název svalu – anglicky	Název svalu - česky
Hlava	m. occipitofrontalis	týlně-čelní sval klenby lebeční
	m. temporoparietalis	spánkově-temenní sval klenby lební
	m. orbicularis oculi	kruhový sval oční
	m. masseter	žvýkací sval
	m. orbicularis oris	kruhový sval ústní
Krk	m. sternocleidomastoideus	kývač hlavy
	m. trapezius, trapezius muscle	trapézový sval
Přední část trupu	m. pectoralis major	velký prsní sval
	m. serratus anterior	přední pilovitý sval
	m. rectus abdominis	přímý sval břišní
	m. obliquus abdominis	šikmý sval břišní
Zadní část trupu	m. supraspinatus	nadhřebenový sval
	m. latissimus dorsi	široký sval zádový
Horní končetina	m. deltoideus, deltoid muscle	deltový sval
	m. biceps brachii	dvojhlavý sval pažní
	m. triceps brachii	trojhlavý sval pažní
	m. pronator quadratus	pronující sval čtyřhranný

	m. flexor digitorum superficialis	povrchný ohybač prstů
Dolní končetina	m. gluteus maximus	velký sval hýžd'ový
	m. sartorius	krejčovský sval
	m. quadriceps femoris	čtyřhlavý sval stehenní
	m. gastrocnemius	povrchný sval zadní strany lýtky
	m. tibialis anterior	přední sval holenní
	m. soleus	povrchný šikmý sval lýtkový
	m. adductor hallucis	přitahovač palce nohy

1.3 Tělesné pozice. Cviky

V řadě zdravotnických oborů je důležitou složkou terapie rehabilitace, pohyb a zaujímání různých tělesných poloh. Pro správné pojmenování pozic a pohybů je potřebná znalost terminologie. Schopnost popsat a vysvětlit polohu těla se však uplatní nejen v rehabilitaci, ale také při různých diagnostických úkonech a obecných terapeutických a úlevových pozicích (viz Trendelenburgova poloha, Fowlerova poloha, Heimlichův manévr, genokubitální poloha při rektoskopickém vyšetření, lithotomická poloha, ortopnoická poloha aj.)

Trendelenburgova poloha – Trendelenburg position: the person lies supine, head lower than trunk/feet, used in central venous line placing/abdominal surgery, no more recommended for hypotension/hypovolemic shock. Osoba leží na zádech s hlavou položenou níže než trup/nohy, používá se při zavádění centrálního žilního přístupu a v břišní chirurgii, v současné době se již nedoporučuje při hypotenzi/hypovolemickém šoku.

Fowlerova poloha – Fowler's position: (semi)sitting position with legs straight or raised under knees, used to ease respiration, alleviate abdominal tension, prevent aspiration and/or promote drainage. Pozice v (polo)sedě, s nohama nataženýma nebo pokrčenýma v kolenou, používá se k usnadnění dýchání, úlevě od břišní tenze, k prevenci aspirace a k podpoře drenáže.

Heimlichův manévr – Heimlich manoeuver/abdominal thrust: upward thrusts by a clenched fist placed under the ribs to exert pressure on mid-diaphragm, used in some countries as first aid in choking. Can cause bruises and other damage. Rázný přítlak zařatou pěstí umístěnou pod žebra směrem nahoru s cílem vyvolat tlak na bránici, v některých zemích se používá jako první pomoc při dušení.

Genokubitální poloha – knee-elbow position/genucubital position: prone position with person resting on knees and elbows, used for rectoscopy. Poloha břichem dolů, při které osoba spočívá na kolenou a loktech, používá se mj. při rektoskopii.

Lithotomická poloha – lithotomy position: supine position with legs apart, used for pelvic organ inspection/examination. Pozice na zádech s pokrčenýma nohama od sebe, používá se při vyšetření pánevních orgánů.

Ortopnoická poloha – orthopnoeic position: assumed by patients with breathing difficulty, the patient is sitting bent forward, with arms propped up on a table or armchair/bed. Ortopnoickou polohu zaujímají pacienti s dechovými obtížemi, pacient sedí v předklonu a rukama se opírá o stůl nebo židli (či o lůžko).

V souvislosti s pozicemi a pohyby těla se ve vyjadřování uplatňuje řada činnostních sloves. Patří sem zejména (v infinitivu bývá před příslušným slovesem částice 'to', v rozkazovacím způsobu nikoli):

lower = spusťte, dejte dolů

position = dejte (do určité polohy)

press = stiskněte

hold = (po)držte, uchopte

heave = zdvihněte

open = rozevřete

keep...locked = udržujte...na místě

raise = zdvihněte

place = dejte (do určité polohy), umístěte, položte

lie (down) = lehněte (si)

turn = otočte, nastavte

curl = schoulete se

put forward = napřimte, dejte dopředu

inhale/take a deep breath = nadechněte se (zhluboka)

exhale = vydechněte

press = stiskněte

cross = překřížte

fold = složte (např. ruce na hrudník)

bring (your chest etc.) close to = přitáhněte, přiložte (co kam)

push (up) = (za)tlačte

pull = (za)táhněte

sit (down) = sed'te, sedněte si

kneel (down) = klekněte si

stand (up) = stůjte, postavte se.

Obrázek 1

Basic/standing position, head upright, arms at sides, fingers relaxed, knees straight, feet touching floor

Stoj, hlava vzpřímená, paže volně podél těla, prsty uvolněné, kolena napříměná, nohy se dotýkají podložky

Obrázek 2

Squatting position (legs flexed at knees), back straight, trunk leaning slightly forward, arms raised forward, on tiptoes

Poloha v podřepu (nohy ohnuté v kolenou), záda rovná, trup v mírném předklonu, ruce předpažené, nohy na špičkách

Obrázek 3

Sitting position, legs stretched, toes forward, palms resting on the floor, head erect, trunk upright

Sed, nohy natažené, špičky směřují vpřed, dlaně spočívají na podložce, hlava vzpřímená, trup vzpřímený

Obrázek 4

Supine position/recumbent position, legs stretched, arms close the body, palms facing the floor

Leh na zádech, nohy napřimené, ruce připažené, dlaněmi dolů

Obrázek 5

Prone position, legs stretched, arms close the body, palms facing the ceiling, chin resting on the floor

Leh na břicho, nohy natažené, ruce podél těla, dlaně vzhůru, brada spočívá na podložce

Obrázek 6

Sitting position, legs astride, trunk bent arms leaning forward, slightly crouching

Sed rozkročmo, předklon, ruce v předpažení, záda mírně shrbená

Obrázek 7

Stride-stand, trunk bending sideways, left arm contouring the body, right hand resting on the right knee, tiptoes askew at an angle

Stoj rozkročný, úklon vpravo, levá paže podél těla, pravá ruka se opírá o pravé koleno, špičky šikmo od sebe

Obrázek 8

Standing on one leg, left leg extended backward, both arms stretched forward, centre of gravity shifted forward

Stoj na jedné noze, levá noha zanožená, obě ruce předpažené, těžiště přenesené dopředu

Obrázek 9

Trunk bent forward, head raised up, arms extended in front of the body, legs straight, soles resting flat on the floor

Trup v předklonu, hlava směřuje vzhůru, paže natažené před tělem, nohy napříměné, chodidla spočívají na podložce

Obrázek 10

Back-bend (arch position), head tilted back, neck in hyperextension, soles flat on the floor, chest lifted up, shoulderblades drawn up and pulled close to each other

Záklon trupu (do oblouku), hlava v záklonu, šíje v hyperextenzi, chodidla spočívají na podložce, hrud' vypnutá, lopatky zvednuté a přiblížené

Obrázek 11

Standing position, head upraight
arms outstretched/stretched si-
de-ways/out

Stoj, hlava vzpřímená, ruce upažené

Obrázek 12

Standing position, right arm stretched
sideways in a lowered position, left
hand gripping the left ankle, left leg
bent/flexed backwards at the knee

Stoj, pravá ruka mírně upažená, levý
kotník uchopený v levé ruce, levá noha
zanožená od kolene

Obrázek 13

Heelstand, right arm flexed at elbow, lifting a dumb-bell, left arm free along the body

Stoj spatný, pravá paže ohnutá v lokti, zvedá činku, levá paže podél těla (připažená)

Obrázek 14

Front bow/deep forward bend/pike position, feet shoulder width apart, taking hold of a dumbbell, head slightly tilted backward

Hluboký předklon, chodidla na šířku pánve, uchopuje činku, hlava v mírném záklonu

OTÁZKY

1. Přiřaďte anglické ekvivalenty (sloupec B) k českým termínům z oblasti kosterněsvalového systému (sloupec A):

Sloupec A	Sloupec B
hrudní	lower jaw
dolní čelist	musculus masseter, masseter muscle
klíční kost	abs
žvýkací sval	crus, lower leg, gaiter
lebka	humerus
dvojhlavý sval pažní	musculus biceps brachii
čěška	hamstrings
krční obratle	breastbone, sternum
holenní kost	calf bone
spánková kost	shinbone, tibia
deltový sval	clavicle
břišní svaly	spine
svaly zadní části stehna	patella
lýtková kost	cervical vertebrae
bérec	temporal bone
páteř	trochanter
pažní kost	skull
hrudní kost	thoracic
chocholík	deltoid muscle

2. Přeložte do angličtiny:

stoj, poloha v podřepu, trup v mírném předklonu, sed s napřímenými dolními končetinami, leh na zádech, leh na břiše, předklon, úklon vlevo, stoj rozkročný, předpažení, zanožení, hlava v předklonu, nohy spočívají na podložce, hlava vzpřímená, ruce upažené, pravá noha ohnutá v kolenu, hluboký předklon, stoj spatný, chodidla daleko od sebe, špičky vzhůru (ke stropu), dlaně otočené k podložce

3. Přeložte výroky o poloze těla do angličtiny:

pacient leží na zádech, pacient zaujal ortopnoickou polohu, pacient byl umístěn do Trendelenburgovy polohy v úhlu 15 stupňů, genokubitální poloha se užívá při rektoskopii, gynekologické křeslo je uzpůsobeno pro lithotomickou polohu

4. *Přeložte instrukce do angličtiny:*
spusťte paže dolů, posad'te se na stolek, otočte se doleva, ukloňte šíji doprava, stiskněte rukojeť, překřižte paže, přitáhněte kolena k břichu, zatněte břišní svaly, zhluboka se nadechněte, zdvihněte paže, podržte ten tampon, postavte se vedle lůžka, lehněte si.

2 ZDRAVOTNICKÉ POMŮCKY, MATERIÁLY, NÁSTROJE A TECHNIKA

RYCHLÝ NÁHLED KAPITOLY

Kapitola 2 seznamuje čtenáře s vybranými běžnými pomůckami, materiály, nástroji, přístroji a dalším vybavením užívaným ve zdravotnictví. Pomůcky jsou prezentovány ve formě fotografií opatřených slovní zásobou. V některých případech je kromě pojmenování příslušných předmětů uvedena doplňující lexikální výbava – např. pojmenování materiálu, ze kterého je předmět vyroben. Odlišnou barvou je uveden účel (použití) vybraných předmětů. Kapitola je doplněna cvičením.

CÍLE KAPITOLY

Po prostudování této kapitoly budete umět:

- terminologicky správně pojmenovat běžné zdravotnické pomůcky, nástroje, materiály a přístroje
- vysvětlit účel vybraných zdravotnických prostředků v anglickém jazyce
- porozumět názvům zdravotnických prostředků v odborné literatuře

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

zdravotnické vybavení, pomůcka, nástroj, přístroj, materiál, zdravotnické prostředky, léčiva

Obrázek 15

Noční stolek – locker, bedside cabinet

Zásuvka/šuplík – drawer

Skříňka – case

A locker is used for storing patient's daily props.

Obrázek 16

Lůžko – patient bed

Postranice – siderails

Figurína – manikin, phoney

A bed is used for lying.

Obrázek 17

Podložní mísa – bedpan

Smalt – enamel

A bedpan is used for defecation or female urination.

Obrázek 18

Močová láhev/bažant – urinal (pot)

Plast – plastic

Víko – lid

A urinal is used for urination by males.

Obrázek 19

Emitní miska – kidney dish, emesis basin

(Pozn.: Podle tvaru – kidney =

ledvina). A kidney dish is used to

contain clean or dirty objects.

Obrázek 20

Prostěradlo – bed sheet

Ložní prádlo - linen

Linen is used to cover beds, pillows and douvets.

Obrázek 21

Zvedák pacienta – patient lifter

Hák – hook

Závěs, sedlo - sling

A patient lifter is used to lift and move patients.

Obrázek 22

Hrazda – trapeze bar, monkey bar

Držadlo – handle

Infúzní stojan – IV stand, saline stand

Kov - metal

A trapeze bar is used by patients to lift up/get into a sitting position.

Obrázek 23

Váha – scales

Displej - display

Sklo - glass

Scales are used to weigh patients.

Obrázek 24

Zásobník papírových ručníků – towel dispenser

Papír - paper

A towel dispenser is used as a towel storage in bathrooms.

Obrázek 25

Dávkovač mýdla – soap dispenser

A soap dispenser is used to deliver small amounts of soap.

Obrázek 26

Kelímek – cup, mug

A cup is used for drinking, gargling and rinsing.

Obrázek 27

Žínka – washcloth, facecloth

Tkanina – fabric

Froté – terry

A washcloth is used for washing patients.

Obrázek 28

Hygienická čepice – shampoo cap

(podle 'shampoo' = 'šampon')

A shampoo cap is used to wash patient's hair rinse-free (bez oplachování).

Obrázek 29

Holítko – safety razor

Šampon – shampoo

Kartáček – brush

Mýdlo – soap (bar of soap)

A razor is used to shave the operation site.

Obrázek 30

Hygienická vložka – sanitary towel

A sanitary towel is used during the menstrual period.

Obrázek 31

Plenka – diaper, nappy

Pozn.: change nappies = přebalovat.

A nappy is used for incontinence.

Obrázek 32

Plenkové kalhotky – pull-up pants, incontinence briefs

Incontinence briefs are used for urinary/fecal incontinence.

Obrázek 33

Dětský pudr - baby powder

Olej - oil

Oil is used to grease the skin.

Obrázek 34

Dezinfekční roztok – scrub solution

Láhev – bottle

Scrub solution is used to disinfect surfaces.

Obrázek 35

(gumové) rukavice – (rubber) gloves

Janetova stříkačka – Janet syringe

Rubber/latex/vinyl gloves are used to protect hands from contamination.

Obrázek 36

Nádoba na ostrý odpad – sharps bin, sharps container

A sharps bin is used to dispose of sharp objects.

Obrázek 37

Ústenka, rouška – surgical mask, face mask, procedure mask

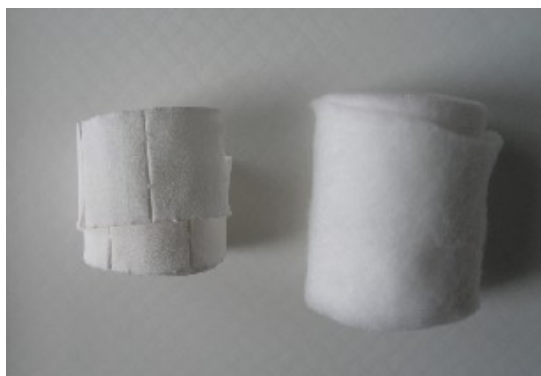
Pozn.: Rouška pro zarouškování operačního pole se označuje jako 'drape'. A face mask is used for covering the nose and mouth.

Obrázek 38

Vatové tyčinky/štětičky – cotton swabs, Q-tips

Q-tips are used for cleaning ears and tapping.

Obrázek 39

Buničina – wood pulp

Wood pulp is used for wiping and soaking.

Obrázek 40

Tampon - swab

A swab is used for daubing, wiping and soaking.

Obrázek 41

Obinadlo – dressing, bandage

Obvaz (hotový) – bandage

Gáza - gauze

A bandage is used for covering,
immobilizing etc.

Obrázek 42

Inzulínová stříkačka - insulin syringe

Krytka – cap

Píst – piston

Stupnice - scale

A scale is used to indicate amounts.

Obrázek 43

Zkumavka – test tube

Štítek – label

A test tube is used for specimens/samples.

Obrázek 44

Injekční jehla – needle

Barevné značení – colour coding

A needle is used for
venipuncture and other purposes.

Obrázek 45

Vakueta – vacutainer

(složeno z 'vacuum'
a 'container')

A vacutainer is used as a safer
blood collection vessel.

Obrázek 46

Odběrové stříkačky – syringes

Serum – sérum

Glucose – glukóza

Coagulation – koagulace

EDTA – ethylenediamintetra-

acetic acid - kyselina EDT,

antikoagulační činidlo

Obrázek 47

Odběrová souprava -

blood collection set

A blood collection set is used to
collect/take/draw blood.

Obrázek 48

Infuzní stojan – IV stand, saline stand

Infuzní vak – IV bag

Hadička, trubice – tube

An IV stand is used for hanging up IV bags.

Obrázek 49

IV sada, infuzní set – IV set

Injekční port – injection port

Komora – drip chamber

Osten (do vaku) – bag spike

Regulátor průtoku – roller clamp

An IV set is used for infusions.

Obrázek 50

Tříkomorový vak – triple chamber bag

A triple chamber bag is used for parenteral nutrition.

Obrázek 51

Intravenózní kanyla (s křídélky) - winged infusion cannula

A winged cannula is used as part of infusion sets.

Obrázek 52

Fyziologický roztok – saline (0,9% roztok NaCl ve vodě)

Saline is used for fluid supplementation.

Obrázek 53

Prodlužovací hadička, spojka – line

Rozdvojka – Y-piece

Kanyla – cannula

A cannula is a tube used for delivering or removing fluids.

Obrázek 54

Zásobník (pro inzulinovou pumpu) -
reservoir (for insulin pump)

Obrázek 55

Glukóza, 5% roztok - glucose,

5 per cent solution

A glucose solution is used for parenteral administration.

Obrázek 56

Sirup – syrup

Kapky – drops

Enterální přípravek pro popíjení -
enteral formula for sipping

Čípek – suppository

Kapsle – capsule, platičko - blister

Mast – ointment

Drops, syrups, suppositories, capsules, ointments, vials, satchets, lotions, tablets and pills are used to deliver drugs/chemical substances to the body.

Obrázek 57

Ampule, lékovka – vial, phial

Sáček – satchet

Roztok k potírání – lotion

Tableta – tablet

Pilulka - pill

Pills are swallowed.

Obrázek 58

AB0 souprava k lůžku – AB0 kit
(bedside/point-of-care)

An AB0 kit is used to distinguish patients' blood groups.

Obrázek 59

Lancetka, kopíčko pro odběr kapilární krve -
blood lancet

A lancet is used to prick fingers to get capillary blood.

Obrázek 60

Glukometr – glucometer, glucose meter

A glucose meter is used to measure blood glucose level (=glykémii).

Obrázek 61

Test na okultní krvácení – guaiac test

A guaiac test is used to detect blood in stools.

Obrázek 62

Teploměr – thermometer

Digitální – digital

A thermometer is used to take/measure temperature.

Obrázek 63

Fonendoskop, stetoskop -

phonendoscope, stethoscope

A phonendoscope is used to auscultate heart and lung sounds.

Obrázek 64

Tlakoměr – sphygmomanometer

Manžeta – cuff

Ventil – valve

Balónek – baloon

A sphygmomanometer is used to establish blood pressure.

Obrázek 65

Rtuťový tlakoměr – mercury

manometer, blood pressure unit, gauge

A mercury manometer is used to measure patient's blood pressure.

Obrázek 66

Odměrný válec – graduated cylinder

Odměrná nádoba – measuring cup

Srv. hovorové „šampuska“.

A measuring cup is used to measure liquids and bulk materials.

Obrázek 67

Ústní lopatka – tongue depressor, spatula

A spatula is used to inspect the throat or to mix ointments.

Obrázek 68

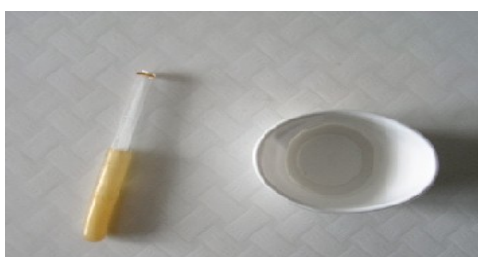
Stojan na zkumavky – test tube rack (sedimentation tube rack)

Hmoždíř – mortar

Palička - pestle

Kelímek – cup, gallipot

A mortar is used to crush tablets.

Obrázek 69

Kapátko - dropper

Vanička – eyecup, eye bath

A dropper is used to drop liquids.

Obrázek 70

Náplast – adhesive plaster, elastoplast, band aid

An adhesive plaster is used to cover small injuries and scratches.

Obrázek 71

Injekční pumpa/

injektomat – syringe driver

A syringe driver is used to slowly administer medication or fluid to the body.

Obrázek 72

Kapesník – disposable tissue,
handkerchief (plátěný)

A handkerchief is used to blow one's nose.

Obrázek 73

Resuscitační rouška - face shield

A face shield is used to protect
rescuers when providing
mouth-to-mouth breathing.

Obrázek 74

Močový (sběrný) sáček -
urine bag, drainage bag

Výpust' – outlet

A urine bag is used to collect urine.

Obrázek 75

Katétr/cévka – catheter

Indwelling urinary catheter -

permanentní močová cévka

A catheter is used for urinary catheterization and other purposes.

Obrázek 76

Kyslíkové brýle – nasal prongs

Nasal prongs are used to deliver moderate amounts of oxygen.

Obrázek 77

Nazogastrická sonda -

nasogastric tube (nahore)

Endotracheální rourka/kanyla -

endotracheal tube (dole)

A nasogastric tube is used for temporary tube feeding.

Obrázek 78

Laryngeální rourka (ústní, nosní) -
laryngeal tube, airway (oral, nasal)

A laryngeal tube is used as an airway aid.

Obrázek 79

Laryngoskop – laryngoscope

A laryngoscope is used to visualize vocal
cords and/or to help in intubation for
anaesthesia or mechanical ventilation.

Obrázek 80

Oxygen mask – kyslíková maska

An oxygen mask is used to deliver
oxygen in mechanical ventilation or
gases for anaesthesia.

Obrázek 81

Oxygen tank/bottle/flask –

kyslíková láhev

Regulator valve – regulační ventil

Gauge – měřidlo

Fuse – pojistka

Tray - podnos

An oxygen tank is used to provide oxygen supply.

Obrázek 82

Sací zařízení – suction pump, aspirator

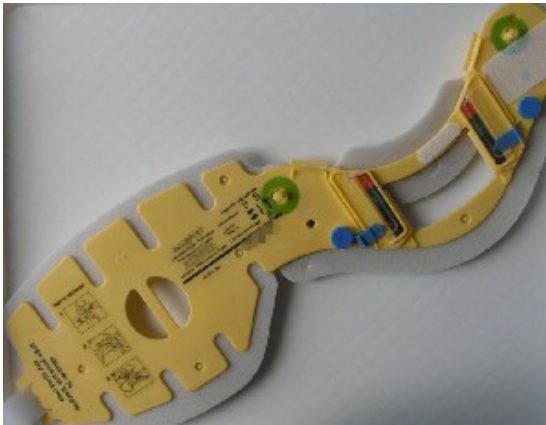
A suction pump is used to remove septic fluid and blood during surgical procedures.

Obrázek 83

Kardiální pumpa - cardio pump,
manual resuscitator

A cardio pump is used to provide life support in emergencies.

Obrázek 84

Fixační límec - extrication collar

An extrication collar is used to fix the neck while transporting injured patients.

Obrázek 85

Škrtidlo – tourniquet

Esmarchovo obinadlo – Esmarch bandage

Gumička – rubber band

A tourniquet is used to restrict blood flow in a limb.

Obrázek 86

Krytí na rány – dressings

Proužek - strip

Dressings are used to cover wounds.

Obrázek 87

Stoma podložka – ostomy wafer/baseplate

Stomický vak – ostomy pouch

An ostomy wafer is used for stoma care.

Obrázek 88

Zásobník na léky – medicine chest

A medicine chest is used to store

drugs (tablets etc.) - here for

educational purposes only.

Obrázek 89

Pinzeta (chirur.) –tissue forceps

Chirurgická jehla – surgical needle

Svorka – clamp, hemostat

Svorka na prádlo – towel clip

Zrcátko – speculum

Trokar – trocar (vpravo dole)

Držák čepelek - blade holder (vlevo)

Forceps and clamps are used to hold or squeeze things (vessels, dressings etc.) A surgical needle is used for sewing wounds.

Obrázek 90

Klíšťky – forceps

Peán – Pean forceps (vpravo)

Kochr – Kocher forceps (dole)

Okénkové kleště – oval forceps

(nahore)

Jednorázová anatomická pinzeta -

disposable dressing forceps; Čelist – jaw; zámek - lock; úchop, rukojeť – handle, grip

A lock is used to fix the instrument in a given position.

Obrázek 91

Single-use forceps – jednorázová svorka (vlevo)

Nůžky – scissors (druhé zleva)

Moskito – mosquito pean

Skalpel – scalpel (disposable)

Pozn.: Mohutnější nůžky se označují jako 'shears'.

A scalpel is used for cutting in surgery.

Obrázek 92

Stojan (na nástroje) – stand

Nádoba, toulec - vessel

A stand is used for storing instruments.

Obrázek 93

Berle – crutches (mn.č.)

Slepecká hůl – white cane

Francouzská hůl – French crutch

Crutches are used as supportive devices to enhance mobility.

A white cane is used by blind (visually impaired) persons to guide them more safely in public places.

Obrázek 94

Ambuvak – ambu bag,
resuscitator bag

A resuscitator bag is used for manual resuscitation of breathing.

2.1 Zdravotnické prostředky. Chirurgické nástroje a materiály

Uvedené **pomůcky, materiály, přístroje a nástroje** tvoří jen malou část zdravotnických prostředků, které jsou využívány v ošetrovatelství, medicíně (interní i chirurgické) a příbuzných oborech. Podrobné pojednání o jednotlivých položkách je možné najít v odborné literatuře (viz níže), která však nebývá snadno dostupná. Podaný přehled proto usnadňuje vstup do ošetrovatelské praxe s její českou i anglickou terminologií v krátkém souhrnu a s obrazovým doprovodem, který napomáhá zapamatování a konkretizuje dané předměty.

Z anglicky (a v menší míře i česky) psané literatury je možné k širšímu zvládnutí podrobné terminologie zdravotnických prostředků využít například následujících titulů:

- [1] Bartolomucci Boyd, Linda R. *Dental instruments: a pocket guide*. 3rd ed. St. Louis: Saunders Elsevier, 2009. 688 p. ISBN 978-1-4160-4619-6.
- [2] Bhowmik, A., Chatterjea, G. *A first handbook of medical instruments*. 3rd ed. New Delhi: B. I. Publications, 1985. 376 p. ISBN 81-7225-001-0.
- [3] Dorsch, Jerry A., Dorsch, Susan E. *Understanding Anesthesia Equipment*. 5th ed. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins, 2007. 1056 p. ISBN 978-0-7817-7603-5.
- [4] *Encyclopedia of Medical Devices and Instrumentation*. John Webster, ed. 2nd ed. Hoboken: John Wiley and Sons, 2006. ISBN 978-0-471-26358-6.
- [5] Goldman, Maxine. *Pocket Guide to the Operating Room*. 3rd edition. Philadelphia: F. A. Davis Company, 2007. 1252 p. ISBN 978-0-8036-1226-6.
- [6] Hess, Cathy T. *Clinical Guide to Skin and Wound Care*. 7th ed. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins., 2012. 624 p. ISBN 978-1-6091-3679-6.
- [7] Kirkup, John. *The evolution of surgical instruments: an illustrated history from ancient times to the twentieth century*. 1st ed. Novato: Historyofscience.com, 2006. 510 p. Norman surgery series; no. 13. ISBN 0-930405-86-2.
- [8] Nobel, Albert. *Dictionary of medical objects = Medizinisches Sachwörterbuch*. 1 Ed. Berlin: Springer, 1983. 1344 S. ISBN 0-387-12138-2. (německy, latinsky, anglicky, francouzsky)
- [9] Rowlands, Brian J., ed., Brooks, Adam, ed., Mahoney, Peter F., ed. *ABC of tubes, drains, lines, and frames*. 1st ed. Malden: BMJ Books, Blackwell Publishing, 2008. 78 p. ISBN 978-1-4051-6014-8.
- [10] Rutherford, Colleen J. *Differentiating surgical equipment and supplies*. 1st ed. Philadelphia: F. A. Davis, 2010. 239 p. ISBN: 978-0-8036-1572-4.
- [11] *Surgical instruments except eye instruments*. 13th ed. Saint Louis: Storz Instrument Company, 1977. 474 s. Surgical Instrument Catalog. ISBN N/A.
- [12] Vedral, Jiří. *Anglicko-český slovník - lékařské přístroje*. 1. vyd. Praha: JTP, 2005. 60 s. ISBN 80-86711-90-0.
- [13] Wells, Maryann. *Surgical Instruments: A Pocket Guide*. 4th ed. St. Louis: Saunders, 2010. 544 p. ISBN 978-1-4377-2249-9.

Další užitečnou pomůcku ve studiu terminologie představují on-line katalogy neziskových organizací, výrobců a obchodníků v oblasti zdravotnických potřeb, pomůcek pro osoby se zdravotním postižením apod., které prezentují příslušné názvy spolu s ilustracemi a často i stručným popisem (viz například přehledně kategorizované odkazy na pomůcky na www.abledata.com a oddíl 2.4 této kapitoly).

Pro názvosloví a obecný popis nástrojů a dalších pomůcek ve zdravotnictví je důležitá znalost různých přídavných jmen (adjektiv) vystihujících tvar, materiál, velikost, trvanlivost, účel a podobné vlastnosti. Zejména to platí u chirurgického instrumentária. Následující přehled proto uvádí některá běžná označení nástrojových materiálů, tvarů a součástí.

Tabulka 3 – materiály pro výrobu pomůcek (zejména v chirurgii)

	Materiál – česky	Materiál - anglicky
1	tkanina, textil	fabric, textile
2	bavlna	cotton
3	kov	metal
4	nerezová ocel	stainless steel
5	chirurgická ocel	surgical steel
6	drát	wire
7	plast	plastic
8	latex	latex, rubber
9	sklo	glass
10	keramika	ceramics
11	titan	titanium

Tabulka 4 – tvary pomůcek a nástrojů

	Tvar – česky	Tvar - anglicky
1	přímý, rovný	straight
2	zahnutý	curved
3	lomený, zalomený	angled
4	pravoúhlý	rectangular
5	oválný	oval
6	kruhový	circular
7	rýhovaný, zoubkovaný	serrated
8	vroubkovaný, se zubem	toothed
9	tupý, zaoblený	blunt
10	ostrý, špičatý	sharp
11	špičatý, s hrotem	pointed
12	hladký	smooth

Tabulka 5 – další vlastnosti nástrojů, materiálů a pomůcek

	Další vlastnosti – česky	Další vlastnosti - anglicky
1	trvanlivý, odolný	heavy-duty, durable
2	měkký	soft

3	pevný	solid
4	jednorázový, na 1 použití	disposable
5	dutý	hollow, hollow-bore
6	omývatelný, prateľný	washable
7	sterilizovatelný v autoklávu	autoclavable
8	savý	absorbent
9	přilnavý, lepivý	adhesive
10	vstřebatelný	absorbable
11	sterilní	sterile
12	průhledný	transparent

Tabulka 6 – části nástrojů

	Část nástroje – česky	Část nástroje - anglicky
1	hrot, špička	tip
2	pant, kloub	hinge
3	zámek	lock
4	západka	ratchet
5	rukojeť, úchopová část	handle
6	páka	lever
7	tělo (injekční jehly), násada	shaft
8	stupnice, graduování	scale
9	kryt(ka), víko	cap, cover, seal
10	píst	plunger
11	konus, přípojka	hub, adapter
12	válec, kontejner, komora (injekční stříkačky)	barrel
13	obruba	flange
14	místo pro oporu palce, tlačka pístu	thumb rest
15	část pro uchopení prsty	finger grip
16	hrot, zkosení	bevel
17	čelist	jaw
18	rameno nůžek	shank

Kromě chirurgických nástrojů (surgical instruments) patří k nejčastěji používaným prostředkům krytí a obvazové materiály (dressings, bandages), které hrají významnou roli v ošetřovatelství při péči o rány) a farmaceutické přípravky (drugs, pharmaceutical products).

2.2 Krytí a obvazy

Oblast krytí je v současné době velmi bohatě zásobená produkty různých typů, které reagují na specifické potřeby ošetřování ran (wound care) - operačních ran, dekubitů, popálenin a jiných porušení kožní integrity.

Podle materiálu, ze kterého je krytí vyrobeno, rozlišujeme:

- A. gauze and absorbent dressings (gáza a absorpční krytí) – může být tkané (woven) nebo netkané (non-woven). Může být napuštěno určitými látkami (impregnated).
- B. transparent films (transparentní/průhledné fóliové krytí)
- C. composite dressings (kombinovaná krytí)
- D. moist dressings (vlhká krytí) – kam patří zejména hydrogels (hydrogely) a hydrocolloids (hydrokoloidy)
- E. alginates (alginátová krytí na bázi řas) – další druh vlhkého krytí, podporuje hojení
- F. foams (pěny, polyuretanová krytí)
- G. charcoal dressings (krytí s aktivním uhlím) – přispívá k odstranění zápachu.

Hlavním účelem krytí a obvazů je:

- A. to seal the wound and stop bleeding (mechanicky zakrýt ránu a zastavit krvácení)
- B. to prevent infection (předcházet infikování rány), to keep bacteria out of wound (bránit bakteriím v přístupu do rány)
- C. to promote healing (podpořit hojení)
- D. to debride the wound (pomoci odstraňovat nekrotickou tkáň)
- E. to control moisture (udržovat potřebnou vlhkost)
- F. to maintain temperature/pH (udržovat teplotu a pH)
- G. to absorb exudate (absorbovat tekutiny/exsudát)
- H. to exert pressure (vyvíjet tlak)
- I. to exert traction (vyvíjet tah).

Jednotlivé funkce obvazu a krytí jsou závislé na typu rány a dalších okolnostech, proto se uplatní jen některé a ve vybraných kombinacích.

Podle **provedení** hovoříme o následujících typech **obvazu**:

- A. triangular/cravat bandages – obvazy z trojčipého šátku a kravatové obvazy
- B. slings – závěsy (závěs paže)
- C. strip bandages – náplast'ové obvazy, rychloobvaz (náplasti s polštářkem apod.)
- D. tailed bandages – prakové obvazy
- E. plaster of Paris bandages – sádrové obvazy
- F. roller/gauze bandages – obvazy z obinadel. Ty se dále dělí na:
  - circular – kruhový (completely overlaying turns = zcela se překrývající otočky)
  - spiral – hoblinový (each turn overlaps about 1/3 of the preceeding turn = každá otočka překrývá zhruba 1/3 předchozí otočky)
  - spiral reverse – překládaný hoblinový (with alternating folds = se střídavým směrem ovazu)
  - figure-of-eight – osmičkový (with oblique crossing turns = se zkříženými šikmými otočkami)
  - spica – klasový (with turns that cross one another regularly in the shape of letter V = s otočkami tvořícími pravidelný vzor ve tvaru písmene V)
  - capeline – čepcový (used on the scalp = používá se na temeno hlavy)
  - gauntlet – obvaz ruky/“pacička“ (covers the hand like a glove = pokrývá ruku a prsty jako rukavice).

Ve specifických případech se uplatňují pružné obvazy (elastic bandages), například Esmarchovo obinadlo (Esmarch bandage). K ošetření ran se střepinami, ošetření puchýřů a v několika dalších indikacích se užívá prstencový obvaz (donut bandage) s otvorem uprostřed. Mezi běžné prostředky používané k ošetření ran, krytí PEG vstupů a k dalším účelům patří v neposlední řadě kompresy (dressing pads, gauze pads).

2.3 Léčiva a léčivé přípravky

Léčiva (medications, medicines, drugs, pharmaceutical products) představují jednu z klíčových oblastí prostředků užívaných v medicíně a bezpečné podávání léčiv (safe admi-

nistration of medicines) patří mezi základní úkoly sester v klinické praxi. Léčiva jsou základem farmakoterapie (pharmacotherapy).

Mezi nejběžnější indikační a chemické skupiny léčiv patří:

Tabulka 7 – skupiny léčiv

Anglické označení	České označení	Charakteristika
anaesthetics	anestetika	Used to desensitize the patient (general anaesthetics) or a part of the body (local anaesthetics).
analgesics, pain killers	analgetika	Used to mitigate pain.
anorexics	anorektika	Used to suppress appetite.
antacids	antacida	Used to reduce acidity of gastric juice.
anthelmintics	anthelmintika	Used to expel parasites from the body.
antiarrhythmics	antiarytmika	Used to treat cardiac arrhythmias.
antibiotics	antibiotika	Used to treat bacterial infections.
anticoagulants	antikoagulancia	Used to
antidepressants	antidepresiva	Used to elevate mood in depressed patients.
antidiabetics	antidiabetika	Used to treat diabetes. Cf. insulin.
antidotes	antidota	Used to counteract the effect of some chemicals (poisons etc.)
antiemetics	antiemetika	Used to treat nausea and vomiting.
antifungals	antimykotika	Used to kill fungal germs.
antihistamines	antihistaminika	Used to treat allergic reactions.
antihypertensive	antihypertenziva	Used to treat hypertension/to lower blood pressure.
antiinflammatory drugs	antiflogistika	Used to treat inflammation.
antipsychotics	antipsychotika	Used to reduce symptoms of psychosis/schizophrenia.
antipyretics	antipyretika	Used to lower temperature/fever.
antispasmodics	spasmolytika	Used to relieve spasms/convulsions.
antivirals	antivirotika	Used to suppress virus growth and multiplication.
anxiolytics	anxiolytika	Used to relieve anxiety.

beta blockers	betablokátořy	Used to treat angina pectoris, tachycardia etc.
calcium channel blockers	blokátořy kalciového kanálu	Used to inhibit movement of calcium ions in heart disease.
contraceptives	antikoncepční připravky	Used to prevent conception.
contrast medium	kontrastní látka	Used for radiodiagnostic purposes.
corticosteroids	kortikosteroidy	Used as potent anti-inflammatory agents and for many other conditions.
cough medication, antitussives	antitusika	Used to suppress cough.
cytotoxic drugs	cytotoxické připravky	Used to treat cancer (neoplasm).
disinfectants	dezinfekční činidla	Used to kill germs.
diuretics	diuretika	Used to elevate the rate of urination.
emollients	zvlhčující krémy	Used to soften the skin.
hormone replacement therapy	hormonální substituční připravky	Used to supplement missing hormones in the body.
hypnotics	hypnotika	Used to promote sleep.
chemotherapy drugs	chemoterapeutika	Used to treat neoplastic disease.
immunosuppressants	imunosupresiva	Used to suppress immune functions (after transplants).
laxatives	laxativa, projímadla	Used to promote bowel evacuation.
nutritional formulas	připravky pro výživu	Used for enteral or parenteral nutrition.
parasympathomimetics	parasympatikomimetika	Used to mimic the effects of parasympathetic nerves.
sedatives	sedativa	Used for sedation/calming down the patient.
stimulants	stimulancia	Used to energize patients/psyche.
sympathomimetics	sympatikomimetika	Used to mimic the effects of sympathetic nerves.
tranquilizers	trankvilizéry, zklidňující připravky	Used to soothe anxiety and reduce tension.
vasodilators	vasodilatancia	Used to dilate blood vessels.

Existuje několik způsobů podání (routes of administration) léčiv do organismu, zejména:

Tabulka 8 – způsoby podání léčiv

Anglické označení	České označení	Příklady
enteral	enterální	oral, per os (including sub-lingual)
		via PEG, gastric feeding tube
		rectal, per rectum
parenteral	parenterální	intramuscular route (i.m.)
		intravenous route (i.v.)
		subcutaneous route (s.c.)
		transdermal system (patch)

Parenterální způsoby podání zahrnují mnoho dalších, méně častých typů (intraosseous – do kostní dřeně, intrathecal – do páteřního kanálu, intravesical – do močového měchýře apod.)

Podle lékové formy a balení rozlišujeme následující typy přípravků:

Tabulka 9 – lékové formy a balení

Anglické označení	České označení	Charakteristika
tablet	tableta (tbl.)	compressed powder of various shapes
pill	pilulka	small round solid form
capsule	kapsle	oval form encased in gelatin shell, for peroral use
patch, TDS	náplast, transdermální systém	semipermeable membrane to be placed on the skin
powder	prášek	fine-particle fluffy solid preparation
linctus	hustý sladký sirup, liz	sticky preparation to be used on mucous membrane
lozenge, troche	pastilka	flat dosage form to be dissolved in mouth
syrop	sirup	thick (sugar) liquid
formula	směs, přípravek, dětská výživa	usually a mixture of nutrients or other substances
ointment	mast (ung.)	semi-solid preparation for external use
gargle	kloktadlo	liquid used for throat splashes
moutwash	ústní voda	liquid to rinse mouth with

lotion	pleťová voda, roztok k potírání	rare liquid suspension to be applied on the skin
infusion	infúze	liquid preparation for slow parenteral administration (in bottles or bags)
injection	injekce (inj.)	liquid preparation for parenteral use in syringes
drops	kapky (gtt.)	liquid form to be dosed in
cream, paste	krém, pasta	semi-solid spreadable preparation
ampoule, phial	ampulka	small glass vessel with separable top
solution	roztok (sol.)	liquid preparation for internal or external use
suspension	suspenze (susp.)	finely dispersed drug particles in liquid
tincture	tinktura	alcohol-based solution
satchet, bag	sáček	package in paper, aluminium etc.
liniment	mazání, tekutá mast	liquid preparation applied to the skin
globule, granule	globule, granule	small round or blocky piece
caplet (capsule + tablet)	kapslová tableta	smooth coated oval tablet
inhaler, dischaler (disc + inhaler)	inhalátor, diskový inhalátor	vessel used to deliver metered doses of spray
spray	sprej	finely dispersed droplet applicator
suppository	čípek (sup.)	gelatin-like meltable pellet to be inserted in rectum or vagina

Tablety se vyrábějí v různých **formách** – effervescent (šumivé), coated (potahované, obduktované) aj. U některých typů je zajištěno pomalé, postupné či rovnoměrné uvolňování účinné látky, což je zpravidla indikováno anglickou zkratkou v názvu:

- A. XR, ER – extended release – s prodlouženým uvolňováním
- B. LA – long-acting – s dlouhotrvajícím účinkem
- C. SR – sustained release – s postupným uvolňováním
- D. CR – controlled release – s řízeným uvolňováním

Běžné (okamžité) uvolňování účinné látky se označuje jako 'instant release' a odložené uvolňování (s prodlevou) jako 'delayed release'.

Léčiva bývají distribuována s **příbalovým letákem** (information leaflet, package insert), který uvádí podstatné informace o přípravku. Mezi tyto informace patří především:

Tabulka 10 – obsah příbalového letáku, příbalové informace

Anglické označení	České označení	Vysvětlivka
trade name	obchodní název	commercial name of the drug as particular product
generic name	generický (obecný) název	general name, usually simplified form of chemical name
dosage form	léková forma	tablets, drops etc.
composition	složení	chemical composition – active substance, carrier (excipient) and so on
indications	indikační skupina a indikace	conditions for which the drug is usually prescribed
contraindications (relative, absolute)	kontraindikace (relativní, absolutní)	conditions and circumstances which preclude the use of the drug
side effects	vedlejší účinky	all effects beside the main (therapeutic) effect
adverse effects	nežádoucí účinky	negative, undesirable side effects
interactions	interakce	phenomena appearing when the drug is combined with other drugs
pharmacodynamics	farmakodynamika	the way in which the drug acts in the body
pharmacokinetics	farmakokinetika	the way of metabolic transformation of the drug in the body
dosage	dávkování	what amount of drug and how often should be used
administration	způsob užití	route and way of using the drug (with meals, on an empty stomach, with water...)
precautions	upozornění, zvláštní opatření	can refer to driving capacity and other factors

packaging	balení	how many tablets etc. there are in a blister, how many ml in a vial and the like
last updated	datum poslední revize	date of latest revision of the leaflet

Na krabičce s léčivem se často objevují upozornění týkající se skladování, záruční doby a výrobní série (šarže):

Keep out of the reach of children. - Uchovávejte mimo dosah dětí.

Store in a cool and dry place. - Uchovejte v chladu a suchu.

Expiry date. - Datum expirace (datum spotřeby).

Batch no. (batch number) – Šarže.

2.4 Ošetřovatelské pomůcky. Pomůcky pro aktivity denního života

Pro běžné denní činnosti (aktivity denního života, ADLs = Activities of Daily Living) existuje celá škála pomůcek, které kompenzují funkční nebo anatomickou nevýhodu pacienta. Některé z pomůcek slouží k sebeobsluze, jiné využívá ošetřovatelský personál (nursing staff). Z praktického hlediska je ideální je členit podle jednotlivých **oblastí činnosti**:

A. Bathing – koupání

bath lift, tublift – zvedák do vany, zvedací křeslo

bandage cover, cast protector – nepropustný návlek na obvazy, ochrana sádry

no-rinse soap – bezoplachové mýdlo

back scrubber – škrabátko na záda

grab bar – madlo

barhboard – sedátko na vanu

shower seat – židle/sedátko do sprchy

B. Carrying – přenášení

caddy – nosič

wheelchair bag – taška na invalidní vozík

C. Clothing and dressing – oblékání

dressing stick – oblékáací tyč

zipper pull – háček na zapínání zipu

lacing aid – pomůcka na šněrování bot

button hook – pomůcka na zapínání knoflíků

D. Drinking – pití, příjem tekutin

cup with spout – hrnek s pítkem

twin handle mug – hrnek se dvěma uchy pro pevný úchop

non-spill beaker – hrnek s ochranou proti rozlití

E. Feeding – krmení, příjem potravy

feeding cup – hrnek na krmení

bib, mealtime protector – bryndák

smock – zástěra

non-skid plate – protiskluzový talíř

plate guard – lem talíře (proti přepadání jídla)

scoop dish – hluboký talíř pro snadnou manipulaci

sure grip utensils/cutlery – příbory pro pevný úchop

F. Grooming and hygiene – úprava zevnějšku a hygiena

tube squeezer – zařízení na mačkání zubní pasty

shampoo tray, hair rinser – vanička na mytí vlasů

nail clipper – kleštičky na nehty

skin care products – přípravky pro péči o kůži

ostomy odour control – deodorant pro stomie

G. Holding and reaching – uchopování

cup holder – držák na nápoje (na invalidní vozík)

non-slip mat – protiskluzová podložka

reacher – podavač, úchopové kleště

H. Toileting – vyprazdňování

commode – toaletní křeslo

slip-on incontinence briefs – navlékací inkontinenční kalhotky (bez lepítek)

I. Transfer – přesun z místa na místo, mobilita

transfer sling – podložka na přesun pacienta, zvedací/posuvná podložka

cane – berle, hůl

bariatric chair – křeslo pro obézní pacienty

walking frame, walker, ambulator - chodítka

J. Medication – užívání léků

pill organizer – zásobník na léky

pill crusher/pulverizer – drtič léků

pill splitter – půlič léků (Volně podle www.abledata.com, 2012)

Na rozdíl například od anatomické nomenklatury tvoří většina uvedených podstatných jmen (nouns) pravidelná množná čísla (plural forms). Jejich znalost nachází uplatnění při každodenním kontaktu s pacienty, při komunikaci s kolegy ve zdravotnickém týmu, objednávání pomůcek a materiálů, i při studiu odborné literatury v oblasti **ošetřovatelství** (nursing) a **pečovatelství a osobní asistence** (custodial care, personal care). Dopomoc se základními (personal hygiene = osobní hygiena, dressing = oblékání, self-feeding = příjem potravy, functional transfers = funkční přesuny, např. na toaletu, ambulation = chůze, toileting/bowel and bladder management = vyprazdňování a toaleta) i instrumentálními (shopping = nakupování, managing money = zacházení s penězi, housework = domácí práce a úklid, laundry = praní, food preparation = příprava jídla, taking medication = správné užívání léčiv, use of telephone/communication/technology = používání telefonu, komunikačních prostředků a technologie, transportation = používání dopravních prostředků) aktivitami denního života (**ADLs**, activities of daily living) zajišťují v anglosaských zemích vedle příbuzných a přátel pracovníci pečovatelské služby a osobní asistence (souhrnně se pečující označují jako 'caregivers' nebo 'carers', pečovatelé a asistenti jako 'home care assistants', 'care attendants' apod.) - Krapp, 2002

OTÁZKY

1. *Přřadte správné anglické ekvivalenty (sloupec B) k českým termínům ze sloupce A:*

Sloupec A	Sloupec B
noční stolek	bedpan
postranice	suction pump
podložní mísa	saline
váha	scrub solution
tampon	test tube
injekční stříkačka	phial
vatové tyčinky	forceps
gumové rukavice	surgical mask
zkumavka	locker
plenka	spatula
fyzilogický roztok	syringe
teploměr	adhesive plaster
sběrný sáček	siderails
ústní lopatka	scissors
zvedák pacienta	scales
náplast	drainage bag
obinadlo, obvaz	thermometer
svorka	IV bag
nůžky	patient lifter
chirurgické kleště	nappy
sací zařízení	ointment
kopíčko	Q-tips
infuzní vak	clamp
dezinfekční roztok	suppository
ústenka	blood pressure unit
lékovka	swab
čípek	bandage
mast	rubber gloves
tlakoměr	lancet

2. *Přřadte česká adjektiva charakterizující vlastnosti materiálu a tvary nástrojů k jejich anglickým protěškům:*

Sloupec A	Sloupec B
kruhový	disposable, single-use
zahnutý	curved
špičatý	serrated
hladký	absorbent
jednorázový	transparent
přilnavý	pointed
savý	circular
vstřebatelný	adhesive
průhledný	smooth
rýhovaný, zoubkovaný	absorbable

3. S pomocí databáze léčiv (např. na www.sukl.cz) a oddílu 2.3 této opory doplňte příslušnou skupinu léčiv (anglicky) ke konkrétním přípravkům (například furosemid – diuretics):

Generický název léčiva/léčivá látka (česky)	Anglický název lékové skupiny (dle Tabulky 7)
alprazolam	
amoxicillin	
cetirizin	
citalopram	
digoxin	
doxazosin	
fentanyl	
flukonazol	
ibuprofen	
natrium pikosulfát	
nitroglycerin	
takrolimus	
warfarin	
zolpidem	

4. Zařad'te pomůcky pro každodenní činnosti a sebeobsluhu do příslušné kategorie (bathing, carrying, clothing/dressing, drinking, feeding, grooming/hygiene, holding/reaching, toileting, transfer, medication):

Název pomůcky	Kategorie (dle oddílu 2.4)
pulverizer	
non-slip mat	

walking frame	
bib	
cup with spout	
caddy	
tublifit	
nail clipper	
cane	
button hook	

SHRNUÍ KAPITOLY

Kapitola 2 představuje průřez vybranými pomůckami, materiály, prostředky, nástroji a přístroji užívanými v ošetrovatelství a medicíně a umožňuje si pomocí komentovaných fotografií rozšířit slovní zásobu v dané oblasti. Speciální části jsou věnovány chirurgickým nástrojům, obvazování a péči o rány, léčivům a pomůckám pro každodenní aktivity.

SHRNUTÍ STUDIJNÍ OPORY

Studijní opora Anglický jazyk 3 je zaměřena na rozšíření znalostí slovní zásoby v oblasti lidského těla a zdravotnických prostředků, materiálů, pomůcek, nástrojů, přístrojů. Je rozčleněna do několika tematických podoblastí, jejichž zvládnutí slouží k lepší orientaci v kontaktu s kolegy – zdravotnickými profesionály (např. při práci v zahraničí) a kontaktu s anglofonními pacienty obecně. Zvládnutí témat dovoluje lépe porozumět zahraniční (a v případě řeckolatinských základů rovněž tuzemské) odborné literatuře s ošetrovatelskou tematikou a při opakovaném procvičení posiluje schopnost vlastního aktivního vyjadřování.

POUŽITÁ LITERATURA A DALŠÍ ZDROJE

- [1] ANDERSON, D. M., ed. *Mosby's medical, nursing, and allied health dictionary*. 6th ed. St. Louis: Mosby Company, 2002. 2134 p. ISBN 0-7234-3225-2.
- [2] GOLDMAN, M.: *Pocket Guide to the Operating Room*. 3rd edition. Philadelphia: F. A. Davis Company, 2007. 1252 p. ISBN 978-0-8036-1226-6.
- [3] GUTIERREZ, K., QUEENER, S. F. *Pharmacology for Nursing Practice*. St. Louis: Mosby, 2003, 1st ed. 1222 p. ISBN 0-323-01911-0.
- [4] HAIS, K. *Anglická mluvnice*. 4. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1991. 363 s. ISBN 80-04-24717-2.
- [5] HAIS, K., HODEK, B. *Velký anglicko-český slovník I., A-E*. 2. vyd. Praha: Academia, 1991. 755 s. ISBN 80-200-0065-8.
- [6] HARRIS, R. A. *English Inflectional Affixes*. [online]. 2012 [cit. 2012-05-02]. Dostupné z: <http://www.arts.uwaterloo.ca/~raha/306a_web/EnglishInflectionalAffixes.pdf>.
- [7] HAUSER, J. *Nauka o slovní zásobě*. 1. vyd. Praha: SPN, 1980. 192 s., s. 32-33. BN 14-475-80.
- [8] HESS, C. T. *Clinical Guide to Skin and Wound Care*. 7th ed. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins., 2012. 624 p. ISBN 978-1-6091-3679-6.
- [9] KRAPP, K., ed. *The Gale Encyclopedia of Nursing and Allied Health*. 1st ed. Vol. 2. Evaluation of Activities of Daily Living. Farmington Hills: Cengage Gale, 2002. 2762 p. ISBN 978-0-7876-4936-4.
- [10] *Mezinárodní klasifikace nemocí: mezinárodní statistická klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů ve znění desáté decennální revize MKN-10*. 2. vyd. Praha: Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR, 1993. 779 s. ISBN N/A.
- [11] PEPRNÍK, J. *Anglická lexikologie*. 1. vyd. Olomouc: UP, 1992. 192 s. ISBN nepřiděleno.
- [12] POŠTOLKOVÁ, B., ROUDNÝ, M., TEJNOR, A. *O české terminologii*. 1. vyd. Praha: Academia, 1983. 93 s. ISBN nepřiděleno.
- [13] POTTER, P. A., PERRY, A. G. *Fundamentals of Nursing*. St. Louis: Mosby, 2005, 6th ed., 1728 p. ISBN 0-323-02586-2.
- [14] www.abledata.com, cit. 31.7.2012
- [15] WELLS, M. *Surgical Instruments: A Pocket Guide*. 4th ed. St. Louis: Saunders, 2010. 544 p. ISBN 978-1-4377-2249-9.

PŘEHLED DOSTUPNÝCH IKON A POUŽITÝCH ZKRATEK

Čas potřebný ke studiu

Klíčová slova

Průvodce studiem

Rychlý náhled

Tutoriály

K zapamatování

Řešená úloha

Kontrolní otázka

Odpovědi

Samostatný úkol

Pro zájemce

Cíle kapitoly

Nezapomeňte na odpočinek

Průvodce textem

Shrnutí

Definice

Případová studie

Věta

Korespondenční úkol

Otázky

Další zdroje

Úkol k zamyšlení

ZKRATKA	Popis zkratky
aj.	a jiné
apod.	a podobně
atd.	a tak dále
cf.	srovnej
ed.	edition (vydání)
ISBN	International Standard Book Number – Mezinárodní standardní číslo knižní publikace
ml	mililitr
p.	page (strana)
s.	strana
vyd.	vydání

Název: Anglický jazyk 3

Autoři: Mgr. Bc. Roman Adamczyk

Vydavatel: Slezská univerzita v Opavě

Určeno: Určeno posluchačům bakalářského oboru Ošetrovatelství

Povoleno:

Počet stran: 70

AA – VA:

Vydání: 1. vydání, 2012

Náklad:

Tiskárna:

Číslo publikace:

Tato publikace neprošla jazykovou úpravou